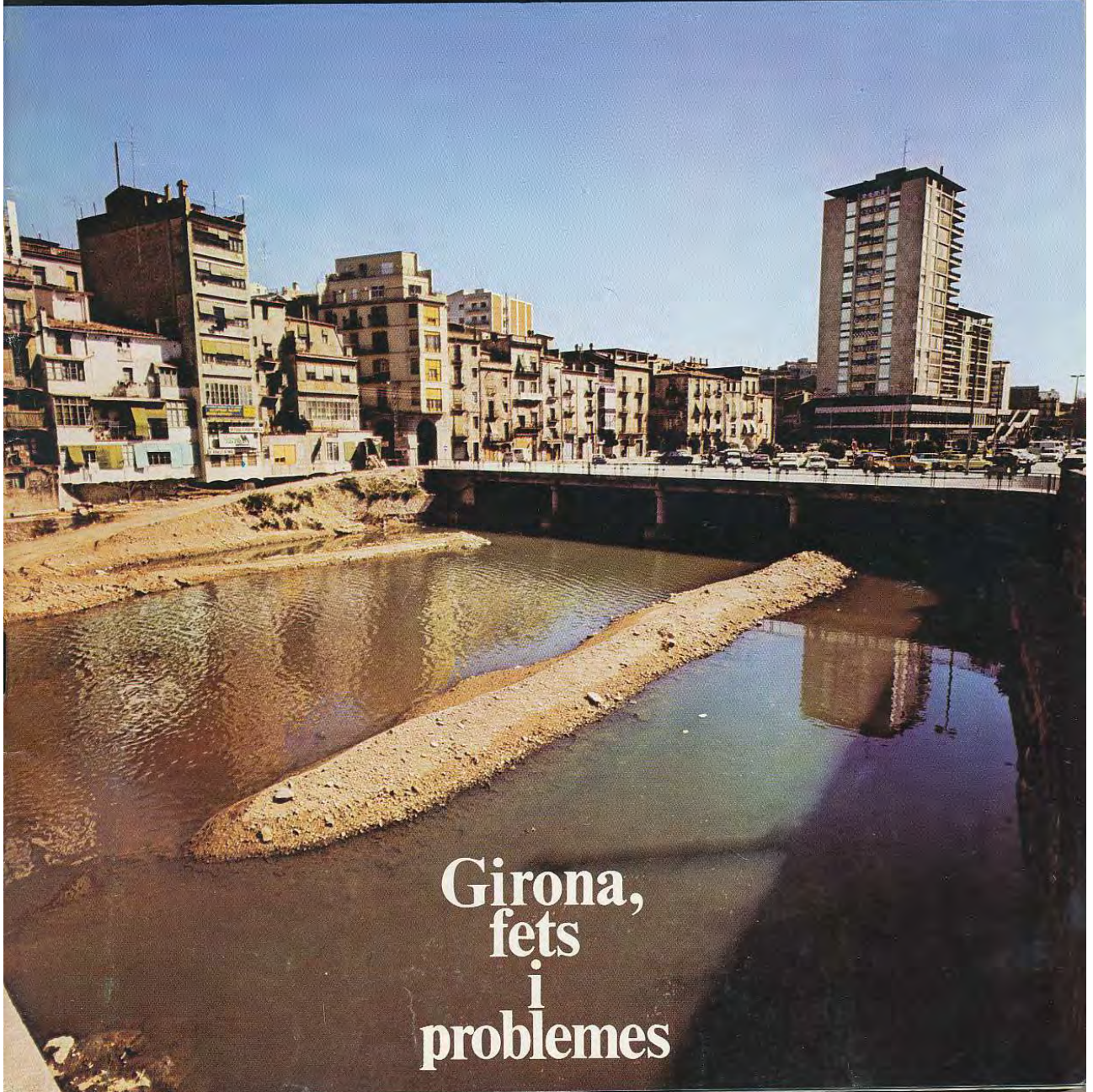

SERRA D'OR

ABRIL 1972

Girona,
fets
i
problemes

ahir com avui

«EL BE NEGRE», ENYORAT

«Si ara tinguéssim "El Be Negre!". L'exclamació, pròpia de persones que van conèixer aquella revista satírica, l'he sentida també de llavis joves. Respectable pel que té d'enllaç amb la veritable història del país, tantes vegades trencada, és una prova més de la lamentable confusió en què vivim. Llançada així, sense precisar de primer antuvi que resulta un impossible, sembla que vulgui assenyalar que tot s'arreglaria amb la sortida regular d'un setmanari de la mena que fou aquell. I la realitat no va per camins tan planers. Suposat que poguéssim tenir altre cop «El Be Negre», seria un paper sense suc ni bruc, perquè la força d'aquella publicació no estava en el títol, ni tan sols en el reconegut enginy mossegair dels seus redactors, sinó en l'ambient social que la tolerava. Això és obvi, però en fer l'exclamació, filla de records idealitzats i de desigs inconscients de millor futur, hom ho oblidava. «El Be Negre», que molestà a molts en el seu temps, que fins arribà a passar-se de rosca, podia desballestar-ho tot, atacar-ho tot, perquè hi havia unes estructures que ho permetien i unes formes de convivència que ho feien possible sense que trontolés l'organització del país...

Per als qui no puguin consultar les planes d'aquell setmanari, hi ha al mercat una antologia sobre «El Be Negre», preparada per Lluís Solà i publicada a «Quaderns de Cultura» d'Editorial Bruguera. La seva lectura és molt divertida, però demostra que, ara per ara, estem molt lluny de poder tenir a les mans «El Be Negre».

Podria dir-se ara, ironitzant sobre un projecte de constitució, això que va sortir al número 3 d'«El Be Negre»:

*«President de la República
serà un senyor reposat,
que no l'hagin engendrat
a dins de cap casa pública.»*

Massa fort? Doncs busquem, a l'atzar, frases curtes que, en principi, siguin més mansoses. Com aquestes, que sortien al costat de la capçalera del periòdic: «L'acta de diputat. Finalment, Martí, Es...teval», «Recordau-vos de l'enze de setembre», «El nostre mal no vol Ventoses», «En Pich i Pon ja escriu articles. Aviat ja en sabrà llegir», «L'Esquerra, l'esquerra o l'esquerda», «Pel juny, la FAI al puny», «Pena de mort al lladre? Demanem una amnistia general», «Ara que Lerroux és govern... comença el veritable estat d'alarma», «El Parlament encara no s'obre. És que sobra?»...

Sí, però ara no podria arribar tan lluny, diran alguns... Doncs, què volen els qui enyoren «El Be Negre»? Un «Be Negre» que fos blanc? Em sembla que no tindria cap gràcia... — JOSEP M. CADENA.

SALA GASPÀR
galeria d'art
consell de cent, 323
Barcelona

RESTRICCIONS MENTALS

simples qüestions topogràfiques

per Joan Fuster

Més a la dreta, més a l'esquerra... La nomenclatura política, ja clàssica, ha sofert últimament una considerable distorsió. Avui, ningú no s'escandalitza quan sent parlar de «carlins d'esquerra», o de «falangistes d'esquerra», tot i que són fórmules que comporten una contradicció intrínseca en els seus termes. La paradoxa es repeteix a l'altra banda, perquè, en l'àrea del comunisme, les «desviacions esquerranes» solen ser bastant mal vistes, i fins i tot sancionades... De fet, «dreta» i «esquerra» són paraules que, sense perdre les connotacions originàries, han acabat relativitzant-se d'una manera increïble. Dic «sense perdre les connotacions originàries», i ja sé que no és ben bé així. Però la referència resulta vàlida —més o menys— dins l'àrea a què es contrau. La noció de «dreta», a qualsevol nivell, és òbvia. L'«esquerra» serà, doncs, allò que s'aparti d'una determinada «dreta». En aparença, tot és una qüestió de topografia. I les combinacions són infinites: cada «dreta» pot provocar una «esquerra», teòricament parlant... La cosa, és clar, dona peu a un cert confusionisme. Sortiu de casa un matí qualsevol, i de sobte, en la cafeteria, en l'oficina, en la Universitat, descobriu que el món està poblat d'«esquerrers», de múltiples «esquerrers». És sorprenent, això. La tendència general i ancestral de la gent és de decantar-se per la «dreta» —d'ençà del paleolític superior, si més no—, i tanta «esquerra» flotant, així, pràcticament inesperada o inexplicable, arriba a desconcertar-vos. I hi ha el perill d'incórrer en l'escepticisme més impàvid, en conseqüència. Escepticisme o desconfiança, tant se val. ¿«Esquerra»?... La depravació semàntica no pot ser més alarmant. De vegades, l'embolic us obliga a esforços —maldecaps— per reconstruir la «situació» en la qual una determinada «esquerra» no ha deixat de ser «dreta» imperterrita, o és senzillament una manera de passar l'estona. Al sud dels Pirineus, ja en el segle XIX, uns senyors s'autoqualificaven de «moderats» —fa poc, a Madrid, i des d'«ABC», algú desenterrava l'apel·latiu, ignoro si comptant o no amb un Narváez—, i en realitat eren «extrema dreta». ¿Feien trampa, ells, en la tria de la designació? ¿En fan, els seus successors i homòlegs d'ara? Em sembla que no. Malgrat ser una clara «extrema dreta», prou advertien o advertien que n'hi ha una altra, o unes altres, que encara són més «extremes». Tenien i tenen un cert dret a considerar-se «moderats»... Parlant per parlar, i en un plantejament vague, tradicional, jo m'atreviria a suggerir la possibilitat d'una mena de «lleis» sociològica, segons la qual la «dreta» és inesgotable, mentre que l'«esquerra» té uns límits. No es pot ser indefinidament d'«esquerra». Hi ha un punt en què, pel joc dels «fets» —objectiu—, un «esquerranisme» ultrancer esdevé «dreta» pura. Els protagonistes de la peripècia solen ser d'una sinceritat enorme, sovint heroica; però s'enganyen. En canvi, la perspectiva d'un plus de «dreta» no presenta, que jo sàpiga, cap frontera. La persona més dretista del món s'exposa a trobar-se, un dia o altre, amb un veí que la supera en «dretisme». I no solament per allò que deia aquell francès: que «on est toujours le réactionnaire de quelqu'un». Això són les coses de la vida. Per una curiosa su-

perstició civil, en els sectors cultes de la societat occidental acostuma a produir-se una espècie de broma competitiva, per demostrar qui és *menys* «reaccionari», sigui quin sigui el tema de base, poesia o conducta eròtica, pintura o música, metafísica o novel·la. Tothom vol ser d'«esquerra» —«avançat»— en aquestes matèries, i les baralles sobre el particular no mereixen massa atenció. Conec pintors informalistes que, en música, no han passat de Beethoven, i viceversa, aficionats al dodecafonisme o als sorolls electrònics, que al menjador de casa tenen penjades unes làmines d'un *pompier* alucinant. Etcètera. En una bona mesura, la fauna intel·lectual és d'un analfabetisme enciclopèdic... Però jo volia centrar el problema en l'enfrontament «dreta»-«esquerra» tal com és i ha de ser: en política. I, en política, l'opció de ser «més de dreta» no s'acaba mai. L'experiència ho confirma. Ningú no pot dir que és «ultra»: «*halló su respuesta viendo...*» Si jo fos inclinat a les justificacions bíbliques, pensaria que això és un residu del pecat original, i em sembla que podria defensar la tesi —i satisfactoriament— davant una assemblea de teòlegs. No es tracta d'això, per fortuna. Ara: en funció d'unes solucions pragmàtiques, encarades a la convivència local, convé no oblidar que aquesta fatalitat és decisiva. La «dreta», frondosa i amb una propensió energica a accelerar la seva condició de «dreta», desemboca, a tot arreu, en una expectativa eficient. L'«esquerra», per contra, no sap per on tirar. Penso en l'«esquerra» autèntica, la pròpia d'un enfrontament aliberal dins els esquemes d'una societat pre-revolucionària. En les zones socialistes, el concepte d'«esquerra» perd sentit: o pren un sentit subversiu, però amb uns altres plantejaments. «Dretes» i «esquerrers» són cosa inconcebible en l'Antic Règim i en el Règim Futur: pertanyen a la transició. I, en aquesta presumpció «transició», la perplexitat de l'«esquerra» arriba a un grau de demència que voreja el suïcidi. Una hipòtesi d'interpretació, molt estesa, és que la «dreta» s'aglutina pels interessos, i l'«esquerra», per les idees. Els interessos uneixen, sens dubte, i precipiten la unió, una unió, al capdavall. Les idees, per contra, viuen del debat, de la il·lusió, de l'efervescència provisional. És lògic, per tant, que la «dreta» sigui cada cop més sòlida, i cada cop més «dretista», i que l'«esquerra» es volatilitzi o es paralizati en la discrepància permanent. La seva essència, si val l'expressió, és la discrepància... No és una *boutade* afirmar que la «dreta» ve manant des de l'època del Neanderthal... L'alternativa a uns interessos són uns altres interessos. Classe contra classe. Però l'«esquerra» no entra sinó lateralment en aquest conflicte. La «dreta» i l'«esquerra» són institucions «burgeses». *Gauchisme y compris...* Jo tinc uns quants amics que són «carlins d'esquerra», i m'ho passo la mar de bé amb ells: els invoco documents de tots el don Carlos possibles, el *Syllabus*, el P. Corbató, el doctor Sardà i Salvany, el senyor Forcadell d'Ul·ldecona... A casa meva érem carlins, i dels bons, i em conec la bibliografia i els personatges. Em faig un tip de riure. «Esquerrers», «dretes», més de «dretes», més d'«esquerrers»... Sempre: més de «dretes». Ho lamento.